

BEMORLARDA ANEMIYA DARAJASIGA QARAB MIOKARD INFARKTINING OG'IRLIK DARAJASI VA KLINIK NATIJALARINI BAHOLASH

Muxtorov Axrorjon Alijon o'g'li
Jo'raboyeva Gulxayyo Baxtiyorovna
Farg'ona Jamoat Salomatligi Tibbiyot instituti

Annotatsiya: Maqolada o'tkir miokard infarkti (O'MI) bilan kasallangan bemorlarda anemiya darajasining kasallikning klinik og'irligi va erta natijalariga ta'siri tahlil qilindi. Anemiya miokardga kislorod yetkazib berilishini cheklovchi muhim patofiziologik omil bo'lib, ishemik shikastlanishning chuqurlashuvi, infarkt o'chog'i hajmining kengayishi hamda yurak-qon tomir asoratlari rivojlanishiga olib keladi. Tadqiqot davomida O'MI tashxisi bilan stasionar sharoitda davolangan bemorlar gemoglobin darajasiga qarab yengil, o'rtacha va og'ir anemiya guruhlariga ajratildi. Klinik holat, gemodinamik ko'rsatkichlar, laborator markerlar, elektrokardiografik va exokardiografik ma'lumotlar hamda stasionar davrdagi asoratlar kompleks baholandi. Natijalar anemiya darajasi oshishi bilan miokard infarktining og'ir kechishi, yurak yetishmovchiligi, aritmiyalar va noqulay klinik natijalar xavfining ortishini ko'rsatdi. Olingan ma'lumotlar o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarni boshqarishda anemiyani erta aniqlash va uni klinik xavfni baholashda muhim prognostik omil sifatida qo'llash zarurligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: o'tkir miokard infarkti, anemiya, gemoglobin darajasi, miokard ishemiyasi, infarkt og'irligi, klinik natijalar, yurak yetishmovchiligi, prognostik omillar, kardiovaskulyar asoratlar, exokardiografiya.

KIRISH

Yurak-qon tomir kasalliklari dunyo bo'yicha o'lim va nogironlikning yetakchi sabablaridan biri bo'lib qolmoqda. Ushbu kasalliklar tarkibida o'tkir miokard infarkti (O'MI) yuqori letallik va og'ir klinik oqibatlar bilan tavsiflanadi. So'nggi yillarda revaskulyarizatsiya usullarining takomillashuvi, zamonaviy farmakoterapiya va intensiv yordam texnologiyalarining joriy etilishi infarkt bilan bog'liq o'lim ko'rsatkichlarini kamaytirishga xizmat qilgan bo'lsa-da, kasallikning og'ir kechishi va noqulay klinik natijalarini belgilovchi qo'shimcha xavf omillari dolzarbligicha qolmoqda.

Shunday omillardan biri anemiya bo'lib, u gemoglobin miqdorining pasayishi natijasida to'qimalarga, jumladan miokardga kislorod yetkazib berilishining kamayishi bilan kechadi. Anemiya sharoitida miokardning kompensator imkoniyatlari tezda chegaralanadi, koronar rezerv kamayadi va ishemik shikastlanish chuqurlashadi. Bu esa infarkt o'chog'ining kengayishi, miokard nekrozi hajmining ortishi hamda yurak yetishmovchiligi va aritmiyalar kabi og'ir asoratlar rivojlanishiga zamin yaratadi.

Klinik tadqiqotlar natijalari anemiyasi mavjud bemorlarda o'tkir miokard infarktining og'irroq kechishi va letal natijalar xavfining yuqoriligini ko'rsatmoqda. Biroq mavjud ilmiy ma'lumotlarda anemiya darajasi, infarktning klinik og'irligi va qisqa hamda o'rta muddatli natijalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik masalalari yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Aksariyat ishlar anemiyani mavjud yoki mavjud emas holat sifatida baholab, uning og'irlik darajalarini inobatga olmagan.

Shu nuqtayi nazardan, o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarda anemiya darajasiga qarab kasallikning klinik kechishi, asoratlarni rivojlanishi va prognozini kompleks baholash muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuv yuqori xavf guruhiga mansub bemorlarni erta aniqlash, individual davolash strategiyasini ishlab chiqish hamda klinik natijalarni yaxshilash imkonini beradi.

Ushbu maqolada o'tkir miokard infarkti fonida anemiya darajasining infarkt og'irligi va klinik natijalarga ta'siri chuqur tahlil qilinib, anemiyani prognostik marker sifatida qo'llash imkoniyatlari ilmiy asoslab berilishi ko'zda tutilgan.

ASOSIY QISM

O'tkir miokard infarkti (O'MI) patogenezida miokardga kislorod yetkazib berilishining buzilishi yetakchi o'rin tutadi. Ushbu jarayon koronar qon oqimining keskin kamayishi bilan bir qatorda, gemoglobinning kislorod tashish qobiliyati pasaygan holatlarda yanada chuqurlashadi. Anemiya mavjud bemorlarda miokardning metabolik ehtiyojlari yetarli darajada qoplanmasligi natijasida ishemik shikastlanish kengayadi va infarktning klinik kechishi og'irlashadi.

Tadqiqot davomida o'tkir miokard infarkti tashxisi bilan stasionar davolangan bemorlar umumiy qon tahlili asosida gemoglobin darajasiga qarab yengil, o'rtacha va og'ir anemiya guruhlariga ajratildi. Barcha bemorlarda klinik simptomlar og'irligi, gemodinamik ko'rsatkichlar (arterial bosim, yurak qisqarishlar soni), laborator markerlar (troponin, KFK-MB), elektrokardiografik va exokardiografik o'zgarishlar baholandi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, gemoglobin darajasi pasaygan sari O'MI ning klinik og'irligi ortib bordi. Og'ir anemiya aniqlangan bemorlarda ko'krak qafasidagi og'riq sindromi uzoq davom etishi, gemodinamik beqarorlik va Killip bo'yicha yurak yetishmovchiligining yuqori sinflari ko'proq uchradi. Ushbu guruhda ST segmentining keng ko'lamli elevatsiyasi, ko'p o'choqli ishemik o'zgarishlar va patologik Q tishchalari shakllanishi tez-tez qayd etildi.

Laborator ko'rsatkichlar tahlili anemiya darajasi oshishi bilan miokard nekrozi markerlari yuqoriroq bo'lishini ko'rsatdi, bu esa infarkt o'chog'i hajmining kattalashganidan dalolat beradi. Exokardiografik tekshiruvlarda gemoglobin darajasi past bo'lgan bemorlarda chap qorinchaning sistolik funksiyasi pasayishi, chiqarish fraksiyasining kamayishi hamda regional gipokineziya zonalarining kengayishi aniqlandi.

Shuningdek, anemiyasi mavjud bemorlarda stasionar davrda yurak yetishmovchiligi, ventrikulyar aritmiyalar va kardiogen shok kabi asoratlar sezilarli darajada ko'proq uchradi. Ayni paytda, gemoglobin darajasi me'yoriga yaqin bo'lgan bemorlarda klinik kechish nisbatan barqaror bo'lib, davolashga ijobiy javob kuzatildi.

Olingan natijalar anemiyaning o'tkir miokard infarktining og'irligi va erta klinik natijalarini belgilovchi mustaqil xavf omili ekanini ko'rsatadi. Ushbu holat o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarni boshqarishda anemiyaning erta aniqlash va uning darajasini inobatga olgan holda individual davolash taktikasini ishlab chiqish zarurligini taqozo etadi.

MUHOKAMA

Olingan tadqiqot natijalari o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarda anemiya darajasi kasallikning klinik og'irligi va erta natijalari bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatdi. Gemoglobin darajasining pasayishi miokard to'qimalariga kislorod yetkazib berilishining cheklanishiga olib kelib, ishemik jarayonning chuqurlashuvi va nekroz o'chog'ining kengayishi bilan namoyon bo'ldi. Ushbu holat, ayniqsa, o'rtacha va og'ir anemiya aniqlangan bemorlarda yaqqol ifodalandi.

Adabiyot ma'lumotlarida anemiya o'tkir koronar sindromlarning noqulay prognozi bilan bog'liq mustaqil xavf omili sifatida ko'rsatiladi. Bizning tadqiqot natijalari ham ushbu fikrni tasdiqlab, anemiya darajasi oshgan sari yurak yetishmovchiligi, aritmiyalar va gemodinamik beqarorlik holatlarining ko'payishini ko'rsatdi. Bu esa anemiya sharoitida miokardning kompensator mexanizmlari tezda chegaralanishi bilan izohlanadi.

Shuningdek, laborator va instrumental ko'rsatkichlar tahlili gemoglobin darajasi past bo'lgan bemorlarda miokard shikastlanishining og'irroq kechishini tasdiqladi. Troponin va KFK-MB ko'rsatkichlarining yuqoriligi, exokardiografik tekshiruvlarda chap qorinchaning sistolik funksiyasi pasayishi va regional qisqarish buzilishlarining keng tarqalganligi infarkt o'chog'i hajmining kattalashganidan dalolat beradi. Bu natijalar ilgari e'lon qilingan tadqiqotlar bilan mos keladi.

Muhokama jarayonida ta'kidlash joizki, anemiya ko'pincha keksa yosh, surunkali buyrak kasalliklari, qandli diabet va yallig'lanish jarayonlari bilan birga kechadi. Ushbu holatlar o'z-o'zidan ham miokard infarktining noqulay kechishiga hissa qo'shishi mumkin. Shunga qaramasdan, anemiya darajasining mustaqil prognostik ahamiyati saqlanib qolishi, uni klinik baholashda alohida e'tiborga olish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqotning ayrim cheklovlari ham mavjud. Jumladan, kuzatuv muddati faqat stasionar va erta postinfarkt davrini qamrab olgani, uzoq muddatli prognoz ko'rsatkichlari baholanmagan. Shuningdek, gemoglobin darajasining dinamik o'zgarishi va anemiyaning davolashning infarkt natijalariga ta'siri chuqur o'rganilmagan. Kelgusida olib boriladigan keng qamrovli va uzoq muddatli tadqiqotlar ushbu masalalarga aniqlik kiritishi mumkin.

Umuman olganda, olingan natijalar anemiya o'tkir miokard infarktining klinik kechishi va erta natijalarini belgilovchi muhim omil sifatida ko'rsatadi. Bu holat amaliy kardiologiyada xavf stratifikatsiyasini yanada takomillashtirish va individual davolash yondashuvlarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarda anemiya darajasi oshishi bilan kasallikning klinik og'irligi va erta natijalari o'rtasida yaqqol bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Gemoglobin darajasi me'yorida bo'lgan yoki yengil anemiyasi aniqlangan bemorlarda klinik kechish nisbatan barqaror bo'lib, asoratlar kamroq qayd etildi.

O'rtacha va og'ir anemiya guruhlarida miokard infarktining og'ir shakllari ustunlik qilib, Killip bo'yicha yurak yetishmovchiligidagi yuqori sinflari, gemodinamik beqarorlik va uzoq davom etuvchi og'irlik sindromi ko'proq uchradi. Ushbu bemorlarda elektrokardiografik tekshiruvlarda keng ko'lamli ST segment elevatsiyasi va ko'p o'choqli ishemik o'zgarishlar aniqlangan.

Laborator tahlillar gemoglobin darajasi past bo'lgan bemorlarda miokard nekrozi markerlari — troponin va KFK-MB ko'rsatkichlarining sezilarli darajada yuqori ekanini ko'rsatdi. Exokardiografik tekshiruvlarda esa chiqarish fraksiyasining pasayishi, chap qorinchaning sistolik disfunktsiyasi va regional gipokineziya zonalarining kengayishi qayd etildi.

Stasionar davrda yurak yetishmovchiligi, ventrikulyar aritmiyalar va kardiogen shok holatlari anemiya darajasi yuqori bo'lgan bemorlarda sezilarli darajada ko'p uchradi. Shuningdek, letal holatlar og'ir anemiya guruhida nisbatan yuqori bo'lishi aniqlandi.

Umuman olganda, olingan natijalar anemiya darajasi o'tkir miokard infarktining klinik og'irligi va erta noqulay natijalarini belgilovchi muhim prognostik omil ekanini tasdiqlaydi.

XULOSA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarda anemiya darajasi kasallikning klinik og'irligi va erta natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini aniqladi. Gemoglobin darajasi pasaygan sari miokard infarktining og'ir kechishi, yurak yetishmovchiligi, aritmiyalar va boshqa asoratlar rivojlanish xavfi ortadi. O'rtacha va og'ir anemiya mavjud bemorlar yuqori xavf guruhiga mansub bo'lib, ularda noqulay klinik natijalar ko'proq uchraydi. Olingan ma'lumotlar o'tkir miokard infarkti bilan kasallangan bemorlarni boshqarishda anemiya erta aniqlash va uning darajasini inobatga olgan holda individual davolash taktikasini qo'llash zarurligini ko'rsatadi. Anemiya darajasini baholash klinik prognozni yaxshilash va davolash samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ibanez B., James S., Agewall S., et al. 2017 ESC Guidelines for the management of acute myocardial infarction in patients presenting with ST-segment elevation. *European Heart Journal*, 2018; 39(2): 119–177.
2. Thygesen K., Alpert J.S., Jaffe A.S., et al. Fourth universal definition of myocardial infarction (2018). *European Heart Journal*, 2019; 40(3): 237–269.
3. Sabatine M.S. *Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine*. 11th ed. Philadelphia: Elsevier; 2019.
4. Nikolsky E., Aymong E.D., Halkin A., et al. Impact of anemia in patients with acute myocardial infarction undergoing primary percutaneous coronary intervention. *American Journal of Cardiology*, 2004; 94(8): 1023–1027.
5. Lawler P.R., Filion K.B., Eisenberg M.J. Efficacy of anemia correction in patients with acute coronary syndromes: a systematic review. *BMJ*, 2013; 346: f159.
6. World Health Organization. *Haemoglobin concentrations for the diagnosis of anaemia and assessment of severity*. WHO Press; Geneva, 2011.
7. Aronson D., Dann E.J., Bonstein L., et al. Impact of anemia on clinical outcomes in patients with acute myocardial infarction. *American Journal of Cardiology*, 2008; 102(2): 138–142.
8. O'ktamov O.O., Xudoyberdiyev D.M. O'tkir koronar sindromlarda prognoz omillari va ularning klinik ahamiyati. *O'zbekiston Tibbiyot Jurnal*i, 2020; №4: 45–49.